

„Are you talking to me?”

The screenshot shows the ikOn website interface. At the top, there are navigation links and a search bar. Below that, there are several featured articles or links, including 'upc direct műholdas tv', 'YW Golf J.4 TSI turbóval', and 'Megnyílt az ország legnagyobb úszóudvarjának árnyéka'. The main content area features a calendar for February 2009, with the 26th highlighted. Below the calendar, there are several links to related content, such as 'Drome Music Magazine', 'Global Climate Blog', and various photo galleries. The bottom section shows a comment form for the 'ikon-nap / ikon-day' event, with a 'Hozzászólás küldése' button and a list of comments.

Az **ikOn** kilencedik születésnapja alkalmából megrendezett **ikOn nap 2009 tortakonferencián** (Múcsarnok, 2009. február 26.) elhangzott kerekasztal-beszélgetés kivonatos változata

A beszélgetés alapjául szolgáltak a konferencián elhangzott előadások és prezentációk.

Előadók:
Fuchs Péter, Hegyi Dóra, Hock Bea – Nagy Edina, Mélyi József, Sári B. László, Timár Katalin, Várnagy Tibor

A tortakonferencia programja és teljes anyaga, valamint a kerekasztal-beszélgetés szerkesztett formában megtalálható az ikOn weboldalon (www.ikon.hu) is.

Moderátor:
Horányi Attila

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői:
Bán András, Beöthy Balázs, Fenyvesi Áron, Földes András, Frazon Zsófia, Hegyi Dóra

Hozzászólók:
Fuchs Péter, Koronczai Endre, Tatai Erzsébet, Várnagy Tibor

Horányi Attila: A konferencia mottója, az „Are you talking to me?” egy sajátos kommunikációs helyzetet idéz, ahol a felek nem is biztos, hogy „kommunikálnak” egymással, hanem csak elbeszélnek egymás mellett. Ha más hangsúllyal mondjuk ezt a mondatot, akkor a közösségépítésnek egy sajátos helyzetére is utalhat. Azt szeretném kérni a tudós és művész kollégáktól, hogy mondják el, mit gondolnak arról, hogy az internet egy „demokratikus médium”-nak tekinthető-e, és hogyan látják ezt a felületet a művészettel való összefüggésben.

Földes András: Még csak kísérletek vannak arra vonatkozólag, hogy megtaláljuk az embereknek vagy az internetezőknek azon részét, akik érdeklődnek a képzőművészet iránt, ha nem szakmai közönségről beszélünk. Ha jobban megnézzük, akkor a tágan vett közönséghez nagyon kevés netes fórum szól. Eddig az volt a jellemző tendencia, hogy szakmai közösség írt szakmai jellegű cikkeket a szakmai közönségnek.

HA: A napilapokban rendszeresen jelennek meg a nagyközönségnek szánt műkritikák. Azok adott esetben mellőzik is azt a magas szakmaiságot, ami kizárná az olvasó tömegeket.

FA: Nagyon jól látszik a számadatokból, hogy a napilapokban megjelenő cikkek nem találják meg a közönségüket a netes közönség körében. Ha megnézzük a Népszabadság képzőművészettel foglalkozó cikkeit, egészen máshogy jelennek meg a neten, mint az újságban. Teljesen más az egész visszhangja, innentől kezdve én azokat egyfajta netes mutációknak tekintem, melyek a lap portfolióját kicsit színesítik. Ha én neten olvasok egy napilapos cikket, akkor nagyon lezártnak érzem, nagyon sterilnek, amihez nem nagyon lehet hozzátenni.

HA: Mit értesz lezártág alatt?

FA: Talán egy hasonlattal lehetne megvilágítani a nyomtatott sajtó netes megjelenését: teljesen máshogy beszél az, aki 200 ember között áll, mindenki rá néz, testközelben vannak, ami a net; míg ha egy pódiumon áll, kinyilatkoztatja a véleményét, és ha be akarnak kiabálni neki, akkor sem fogja meghallani. Ez érezhető a nyomtatott sajtóba írt, de a neten megjelenő szövegeken.

Hegyi Dóra: A napilapokban megjelenő képzőművészeti cikkekről azt gondolom, hogy nem felelnek meg annak a feladatnak, amire szükség lenne, akár egy ajánló szintjén. Vannak a szaklapjaink, melyekhez képest az internetes fórum egy teljesen más műfaj, melyet mi is most tanulunk. Írtunk egy nagyon komoly szerkesztőségi *guideline*-t, amitől a szerzők időnként elég idegesek lesznek, mert próbáltak nagyon pontosan megfogalmazni, hogy kinek írják a szövegeket. Annak ellenére, hogy próbáljuk pontosan kijelölni az irányt a bloggereknek és a reflexíróknak, sokszor túl hosszúak, túl szakmaiak az írások. Nagyon kevés

szerző képes arra, hogy a szakmaiságot kombinálja a hozzáférhetőséggel, közérthetőséggel.

HA: Balázs [Beöthy], ti milyen módon különböztetik meg az *exindex.hu*-t – ha szükség van erre – a *tranzittól*?

Beöthy Balázs: Vannak hasonlóságok, és vannak alapvető különbségek, tehát igazából ezt nem rivalizálásként éljük meg. Nagyon jónak tartom, ha bővül a hivatkozási kör, minél több releváns információt tudsz odatenni egy-két kattintással az olvasó keze alá, annál inkább megkönnyíted az olvasást. Egy online felület nagyon sok módon elő tudja segíteni a befogadást, és ennek egyik eszköze, ha megfelelő számban vannak elérhető referenciák.

Fenyvesi Áron: Mondanék pár szót arra, amit Attila [Horányi] mondott. Relatíve sűrűn nézek blogokat, és azt látom, hogy az embereknek a részvételi szándéka ezekben a kommunikációs formákban nem annyira pörög föl, mint a médium maga, tehát igazából egy csomó kiaknázatlan lehetőség van benne. Tulajdonképpen a blogok demokratizálódására is két perspektívából lehet nézni: egyfelől fel van kínálva a lehetőség, hogy tényleg egy dinamikus felületként működjön, másfelől viszont ott vannak az olyan blogok, mint az *ingyenpia*, ami egy brutális, autoriter blog. Persze irtózatosan érdekes, és olvastatja magát, viszont a kommentekben sem küldi el senki őket a francba, holt néha el lehetne.

FA: De miért kéne őket elküldeni?

FÁ: Mondjuk én imádom olvasni az élményszerű beszámolóit, de szerintem katasztrófális művészeti ízlésük van.

Tatai Erzsébet: Szerintem az *ingyenpia* a szakma rossz lelkiismeretét szólítja meg, ez lenne a pszichoanalitikus olvasata. Azért szeretjük emlegetni – legalábbis rossz lelkiismerettel –, mert a művészeti beszédből sokszor kimarad a humor. A kompenzációt látom abban, hogy szeretjük az ingyenpiát.

Koronci Endre: Mikor kitaláltuk ezt a kerekasztal-beszélgetést, nagyon érdekelt az anonimitás kérdése. Éppen ezért lett volna fontos, hogy itt legyen az *ingyenpia* stábja. Szerintem a képzőművészetről folytatott netes kommunikáció felosztható egy horizontális és egy vertikális tengely mentén. Ha húzunk egy horizontális tengelyt, akkor van a beszédnek egy magas szintje, a szakmai beszéd, és alatta van a közönséghez szóló, kevésbé szofisztikált beszéd. Erre merőlegesen meghúzható egy vertikális tengely is, amely az anonimitás mentén választja szét a beszélőket. Személyünket eltitkolva, nicknevet használva állhatunk a tengely egyik oldalára, vagy valódi nevünket használva a másik oldalára, ezáltal teljesen más szerephe kerülünk. Az anonim megnyilvánulások jelensége nem új keletű, szerintem korábban

a vendégkönyvek töltötték be ezt a szerepet. A kérdés az, hogy a névtelenség mögé bújva kell-e szembesülnünk a kimondott dolgok következményeivel, és ez vajon karakteresen megváltoztatja-e a véleményünket? Az *ingyenpia* provokatívan felvállalta az anonim feljelentő szerepét. Engem az érdekelt volna, hogy az ilyen típusú, nyilvánvalóan partvonalon kívüli bekiabálások részt vesznek-e, részt vehetnek-e a diskurzusban?

Frazon Zsófia: Nyilván el kell döntenünk, hogy egy *hacket* mennyire veszünk komolyan.

HA: Ti mit gondoltok – itt most a körünkben lévő etnográfusra vagy antropológusokra nézek –, a blogok mennyire képesek megteremteni egy közösséget? Hogy tud ez azon túl a demokrácia eszközévé válni, hogy mindenki elmondhatja, amit akar?

FZS: Ha megengeded, egy picit másként közelítem meg ezt a dolgot. Mindig nagyon szövegcentrikus voltam, és nagyon furcsa helyzetbe kerültem, amikor elkezdtem egy múzeumban dolgozni. Az intézményen belül két dologgal szembesültem: egyrészt semmilyen felvevőpiac nincs arra, hogy az emlékezés mint egy nagyon sajátos szövegteremtő mentalitás múzeumi eszközökkel bemutathatóvá váljon. Másrészt van egy nagyon nehéz műfaja a múzeumnak, amikor el kell mondani bizonyos helyeken, mondjuk egy kiállítási térben szöveggel, képpel, tárggyal valamit. Mikor először kellett ilyet csinálnom, két szöveges műfajt kezdtem el jobban megnézni, és ekkor kezdett el érdekelni a blog, és nem az a típusú blog, mint a *tranzit*, hanem ennek a hétköznapi szintje, ami kicsit a napló műfajával rokon.

FA: Az énblog az, amiről most beszélsz?

FZS: Igen. A másik műfaj pedig a képregény volt, ezen belül a szöveghosszúság, a beszédmód és a témaválasztás érdekelt. Igazából nagyon meglepett, hogy a privát élet és a nyilvánosság egymáshoz való viszonya hogyan működik. A határterületeket kezdtem el szeretni, amikor kirajzolódik a hétköznapi szféra, de nem a vallomásos műfajban. Az kezdett el izgatni, hogyan lehet megtalálni egy olyan beszédmódot, amely talán izgalmas, mert alapvetően vizuális, mégis szövegek vannak rajta. Nyilván nagyon sajátosak a szerkesztési módok, illesztések, az egésznek van egy brikollázs-technikája. Tulajdonképpen a múzeum ugyanezt csinálja. Szövegekkel, képekkel, tárgyakkal, gondolatokkal dolgozik, és ezeket egy játéktérbe hozza. Nem akarom nagyon félrevinni a beszélgetést, de van a múzeumban egy műfaj, amit úgy hívnak, hogy „mozgási napló”. A mozgási napló egy füzet, melyben azt jelölik meg a szakemberek, hogy adott tárgyak miként mozognak fizikailag a különböző helyek között, a muzeológustól a restaurátorhoz, a restaurátortól a kiállítás előtti térbe, onnan pedig a kiállításra. Ez a tárgyakról való gondolkodásnak egy nagyon sajátos intézményi formája. Mikor hosszabb ideig otthon voltam, kitaláltam magamnak ezt a mozgási naplót.

Tehát azokat a gondolatokat, amelyek a fejemben összeálltak a pizsamától a játszósig, a játszóstól a kimenősig – közben mégis szakmai kérdések voltak ezek. Megpróbáltam nyilvánossá tenni őket. Ez nekem egy nagyon jó kísérlet arra, hogy úgy próbáljak írni, hogy magam is élvezzem, és ne utáljam meg az írást mint műfajt.

HA: András [Bán], hozzá akarsz szólni ahhoz, amit eredetileg felvettem, hogy a közösségteremtő szerep mennyire működik?

Bán András: Lehet, hogy valamiről lemaradtam, de a művészet, beleértve a kortárs művészetet is, szerintem nem demokratikus, hanem erősen kanonizált, erősen az értékekről szól, erősen a kvalitás körül mozog. Ennek van egy csomó olyan vonatkozása, mint a lezártág, az ízlés, amitől a dolognak egy véleménynyilvánító, kommentelő, blogolós változata baromi érdekes, de ennek nem tudom, hogy mi köze a műkritikához. A műkritika egy történeti jelenség, a történeti jelenségek pedig jönnek és elmúlnak. Lehet, hogy ez is éppen eltűnőben van, de az utóbbi 200 évben a funkciója nem a véleménynyilvánításról, hanem a közvetítésről szól, és ahhoz pedig tényleg egy csomó olyan tulajdonság kell, mint a lezártág.

HD: Annyit szeretnék ehhez hozzátenni, hogy például a *tranzit.blog* nem próbálja a műkritika szerepét átvenni. Sőt, ha akarjuk, akkor egy kurátori projektnek is tekinthető, ami egyszerűen egy felvállalt irányt képvisel. Az első évben az volt a célja, hogy felmérjen egy tágabb közösséget, illetve azt, hogy mi foglalkoztatja az embereket, és egy fórumot biztosítson nekik. Ez most át fog alakulni, kipróbáljuk, milyen az, ha jobban szerkesztett, ha négy szerkesztő áll mögötte, és ők határozzák meg az irányokat. Az pedig, hogy miből lesz kánon, azt meglátjuk a jövőben.

BB: Igazából én sem ezt a fajta nyitottságot firtatnám annyira. Nyitottság alatt inkább azt érteném, hogy a szövegek mellé vagy mögé tudsz tenni más szövegeket, képeket, mozgóképet vagy hanganyagokat. Én először hátrahőköltem, amikor harmincas években élt szerzők hangját meghallottam a neten. Ez egy olyan típusú olvasatot tett számomra lehetővé, amely meglepett a gazdagságával. Minél több dolog elérhető, annál sűrűbb olvasat válik lehetővé, amit nem lehet behelyettesíteni nyomtatott formával.

HA: Ez a sűrűség nagyon tetszik nekem, ahogy az valóban egy fantasztikus helyzet, hogy egymás mögött látjuk az utalásokat, és azok egy pillanat alatt elérhetőek. De azért ez a sűrűség virtuális, mert ki a fene bír utána menni mindennek?

BB: Nem is kell mindet elolvasni.

Várnagy Tibor: Csak közbevetőleg szerettem volna mondani egy példát, amin keresztül meg lehet érteni, mit jelent a net. Ha fel-

rajzoljuk egy 19. századi vidéki ember tájékozódási térképét, az valahogy úgy néz ki, hogy beleszületik egy faluba, ismeri a falut meg a lakóit, esetleg a szomszéd falut. A 20. században megjelent a mozi, a televízió, aztán a telefon, a rádió stb., és ezek mind központi információkat közvetítettek, mert főnről adagolták nekünk, hogy mit tudhatunk meg a világról. Mi, idősebbek azt is átélhettük, hogy ezek cenzúrázottak voltak. A net újdonsága, és ezt lenne jó megérteni, hogy itt mindenki saját maga rajzolhatja meg az információs térképét. Az érvényesül, hogy engem mi érdekel. A linkek, a hivatkozások csak arra jók, hogy mehetek eltérő irányokba, esetleg három sor után kapok egy olyan nevet, ami engem jobban érdekel, és akkor továbblépek. Így egyre inkább arról szól a dolog, hogy mi az én érdeklődési területem, ami rettenetesen átrajzolja a tájékozódási térképünket.

HA: Többször ránéztem időközben Fuchs Péterre, ő hogyan reflektálna a maga egészen más felületéről. Az előadásában kifejezetten arról beszélt, hogy Wunderkammerek jelennek meg online formában, és praktikusan rühellnek minden kritikát, miközben mindenki nagyon tudatosan, reflektáltan válogat. Én itt ellentmondást érzek: a kulturális újságírás, ennek a művészetre való fókuszoltsága és aközött, ami egészen más jellegű oldalakat, hozzáféréseket tart megcélzandónak.

Fuchs Péter: Valóban két teljesen különböző világnak tűnik, miközben ennek a közösségi szférának – minél tovább haladunk, annál nehezebben használom a blogvilág kifejezést – nagyon nehéz lefordítani a szabályait. Az egyik szabály az, hogy nagyon sok minden nincs kimondva, de nem azért, mert az idegesítené az embereket, hanem mert azt már tudják. Amivel én foglalkozom, az úgynevezett elit közösségi website-ok, amelyeknek olvasói eminensek. Ők már egy elit csapat, és pont ezért nem szeretik a véleményt. Most itt nagyon általánosan beszélünk a blogokról, de hihetetlenül nagy szórása van annak a tudáshalmaznak, ami fellelhető. Két kedvenc példám van, az egyik egy olyan tematikus blog, mely arról szól, hogyan kell kivinni a denevért a szobából, ha éjszaka berepült, amely a tudáshoz való nagyon sajátos viszonyt tükröz. A másik egy régi kéziratokat gyűjtő blog – a *manuscripta* –, mely egy szakmailag is jelentős tudástár, viszont a tudáshoz való hozzáállásban igen radikális. Tehát nagyon széles tárháza van ezeknek a tudásrendszereknek.